Vold mod kvinder: en EU-undersøgelse

Artikel 1 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder fastlægger, at den menneskelige værdighed er ukrænkelig. Den skal respekteres og beskyttes. Artikel 2 fastlægger, at ethvert menneske har ret til livet, og artikel 4, at ingen må underkastes tortur, ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. Artikel 21 fastlægger retten til ikke at blive udsat for forskelsbehandling, herunder på grundlag af køn, og artikel 47 sikrer adgangen til domstolsprøvelse.

Kontekst

Vold mod kvinder er forbrydelser, der påvirker kvinder i uforholdsmæssig høj grad, f.eks. seksuelle overgreb, voldtægt og vold i hjemmet. Det er en overtrædelse af kvinders grundlæggende rettigheder, for så vidt angår værdighed og ligestilling. Vold mod kvinder indvirker ikke kun på de kvinder, der selv er ofre, men berører også familie, venner og samfundet som helhed. Det maner til et kritisk blik på samfundets og statens indsats på dette område, og der er således brug for tiltag til at bekæmpe og forebygge vold mod kvinder på både EU-plan og i medlemsstaterne.

Tiltag på EU-plan, som kan anvendes til bekæmpelse af vold mod kvinder, omfatter bl.a. EU's direktiv om ofre for kriminalitet (2012/29/EU) og Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet (Istanbulkonventionen). EU-direktivet om ofre for vold, der blev vedtaget i 2012, fastlægger minimumsstandarder for ofre for kriminalitet med hensyn til rettigheder, støtte og beskyttelse, især ofre for kønsbestemt vold, ofre for seksuel vold og ofre for partnervold. Istanbulkonventionen, som Europarådet vedtog i 2011, er det første juridisk bindende regionale dokument i Europa, der på omfattende måde er rettet mod forskellige former for vold mod kvinder, f.eks. psykologisk vold, forfølgelse, fysisk vold, seksuel vold og seksuel chikane. Konventionen træder i kraft efter 10 ratifikationer.

Samtidig med denne opmuntrende juridiske udvikling viser materiale fra FRA's EU-undersøgelse om vold mod kvinder dog, at størstedelen af de voldsramte kvinder hverken anmelder hændelserne til politiet eller til en støtteorganisation for ofre. De fleste voldsramte kvinder kommer dermed ikke i kontakt med retssystemet og andre instanser. Det står derfor klart, at mange kvinders behov og rettigheder ikke opfyldes i praksis i EU på nuværende tidspunkt.

I betragtning af den betydelige indvirkning, som vold mod kvinder har, er det beklageligt, at politikerne og interessenterne i mange EU-lande stadig skal kæmpe med mangel på omfattende data om arten og omfanget af dette problem. Da de fleste kvinder undlader at anmelde vold og ikke føler sig tilskyndet til det af systemer, der ofte ikke viser tegn på opbakning, er der i de officielle strafferetlige data kun registreret de få sager, som anmeldes. Den politiske og praktiske indsats over for vold mod kvinder er derfor ikke altid underbygget af omfattende dokumentation. Selv om nogle medlemsstater og forskningsinstitutioner har gennemført undersøgelser og anden forskning om vold mod kvinder, er der fortsat mangel på omfattende og sammenlignelige data på dette område i EU i forhold til andre områder som beskæftigelse, hvor en række medlemsstater indsamler data i relation til køn.

FRA's EU-undersøgelse blev foretaget efter en anmodning om data om vold mod kvinder fra Europa-Parlamentet, som Rådet for Den Europæiske Union gentog i sine konklusioner om udryddelse af vold mod kvinder i EU. Resultaterne af interviewene i undersøgelsen kan ses sammen med eksisterende data og huller i den foreliggende viden om vold mod kvinder på EU-plan og i medlemsstaterne, og kan bruges i forbindelse med udarbejdelsen af politikker og iværksættelse af handling med henblik på bekæmpelse af denne overtrædelse af menneskerettighederne.

Figur 1: Kvinder, der siden 15-årsalderen har oplevet fysisk og/eller seksuel vold i de sidste 12 måneder før interviewet, EU-28 (%)

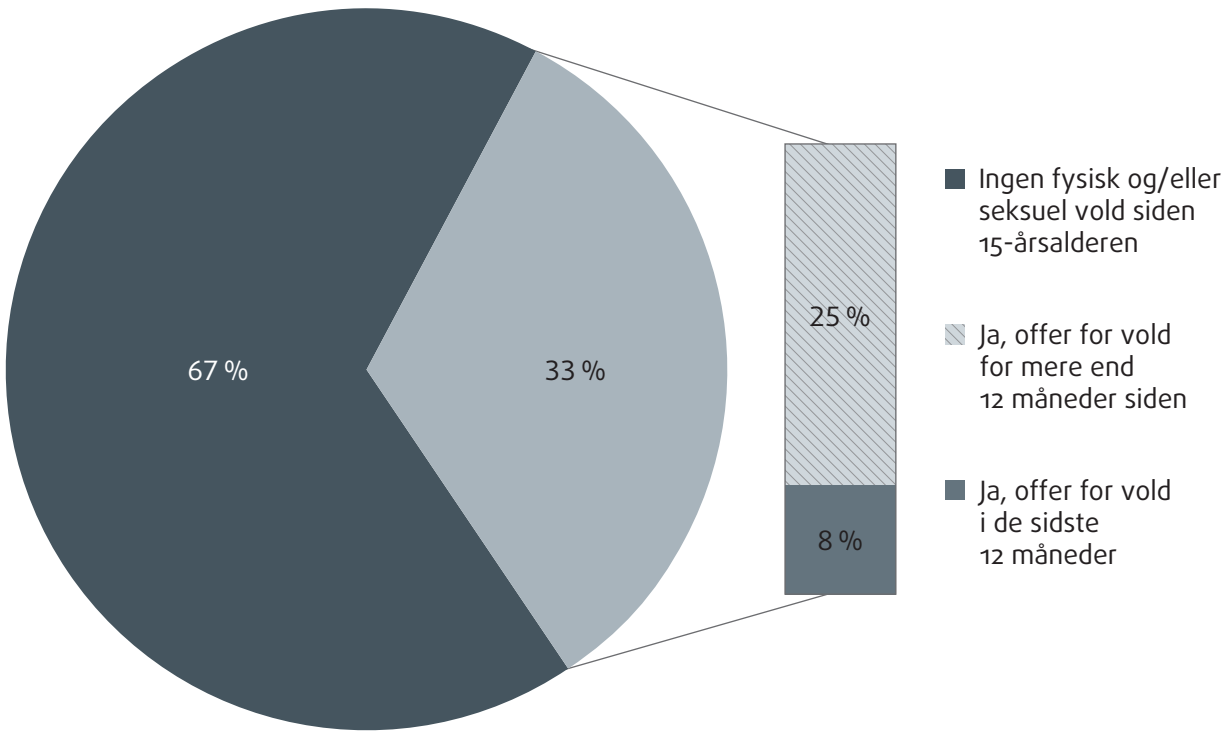

Note: *Baseret på alle svarpersoner (N=42 002).*
Kilde: *FRA's undersøgelsesdata vedrørende kønsbaseret vold mod kvinder, 2012*

Dataindsamling og dækning

Resultaterne af FRA's undersøgelse om vold mod kvinder er baseret på personlige interviews med 42 000 kvinder i alle 28 medlemsstater, med gennemsnitligt 1 500 interviews pr. medlemsstat. Svarpersonerne blev valgt tilfældigt. Resultaterne er repræsentative for erfaringerne og holdningerne hos kvinder i alderen 18-74 år, som bor i EU. De standardiserede interviews i undersøgelsen omfattede spørgsmål om fysisk, seksuel og psykologisk vold, offer for vold i barndommen, seksuel chikane og forfølgelse, herunder via nye medier for misbrug som f.eks. internettet. Kvinderne blev bedt om at fortælle, om de havde personlige erfaringer med forskellige former for vold, hvor ofte de havde oplevet visse typer vold, og hvilke konsekvenser volden havde haft på deres liv. I undersøgelsen blev der også indsamlet oplysninger om, hvorvidt volden blev anmeldt til politiet, og om kvindernes brug af andre støtteinstanser for ofre.

Udvalgte resultater og mulige veje frem til bekæmpelse af vold mod kvinder

FRA's undersøgelsesresultater har til formål at støtte politikernes og andre interessenters håndtering af vold mod kvinder i EU. FRA har på baggrund af undersøgelsesresultaterne udarbejdet en række udførlige vurderinger, der fremlægges sammen med de primære undersøgelsesresultater og i de sammenfattende rapporter (se boksen »Yderligere oplysninger«).

I dette faktablad gives der eksempler på undersøgelsesresultater, som hver især ledsages af generelle betragtninger om mulige »veje frem« til at bekæmpe vold mod kvinder.

Forskelle i resultaterne landene imellem og i de enkelte lande

Der rapporteres også om forskelle lande imellem og i de enkelte lande med hensyn til omfanget af vold mod kvinder i andre undersøgelser, f.eks. Verdenssundhedsorganisationens undersøgelse i 10 lande af kvinders sundhed og vold i hjemmet, og USA's undersøgelse i alle 50 stater om vold og seksuel vold mellem partnere.

Forskelle lande imellem kan afspejle en række faktorer samt faktiske forskelle i omfanget af viktimisering, f.eks. om det er kulturelt acceptabelt at tale med andre om erfaringer med vold mod kvinder, inklusive interviewere i undersøgelsen, og muligheden for, at øget ligestilling mellem kønnene i et land kunne føre til flere afsløringer af vold mod kvinder, da sådanne hændelser er mere tilbøjelige til at blive håndteret i åbenhed i samfund med øget ligestilling.

Rapporten med undersøgelsens primære resultater og den sammenfattende rapport tager fat på nogle af de mulige årsager til de observerede forskelle. Der findes en detaljeret oversigt over resultaterne for de enkelte EU-lande i onlineværktøjet til dataundersøgelse, som følger med undersøgelsen, her: http://fra.europa.eu/en/vaw-survey-results

Fysisk vold

Det vurderes, at 13 millioner kvinder i EU har været udsat for fysisk vold i løbet af de sidste 12 måneder forud for undersøgelsen. Det svarer til 7 % af kvinderne i alderen 18-74 år i EU. (1)

Figur 2: Kvinder, der har været udsat for fysisk vold og/eller vold begået af en seksuel partner siden 15-årsalderen, EU-28 (%)

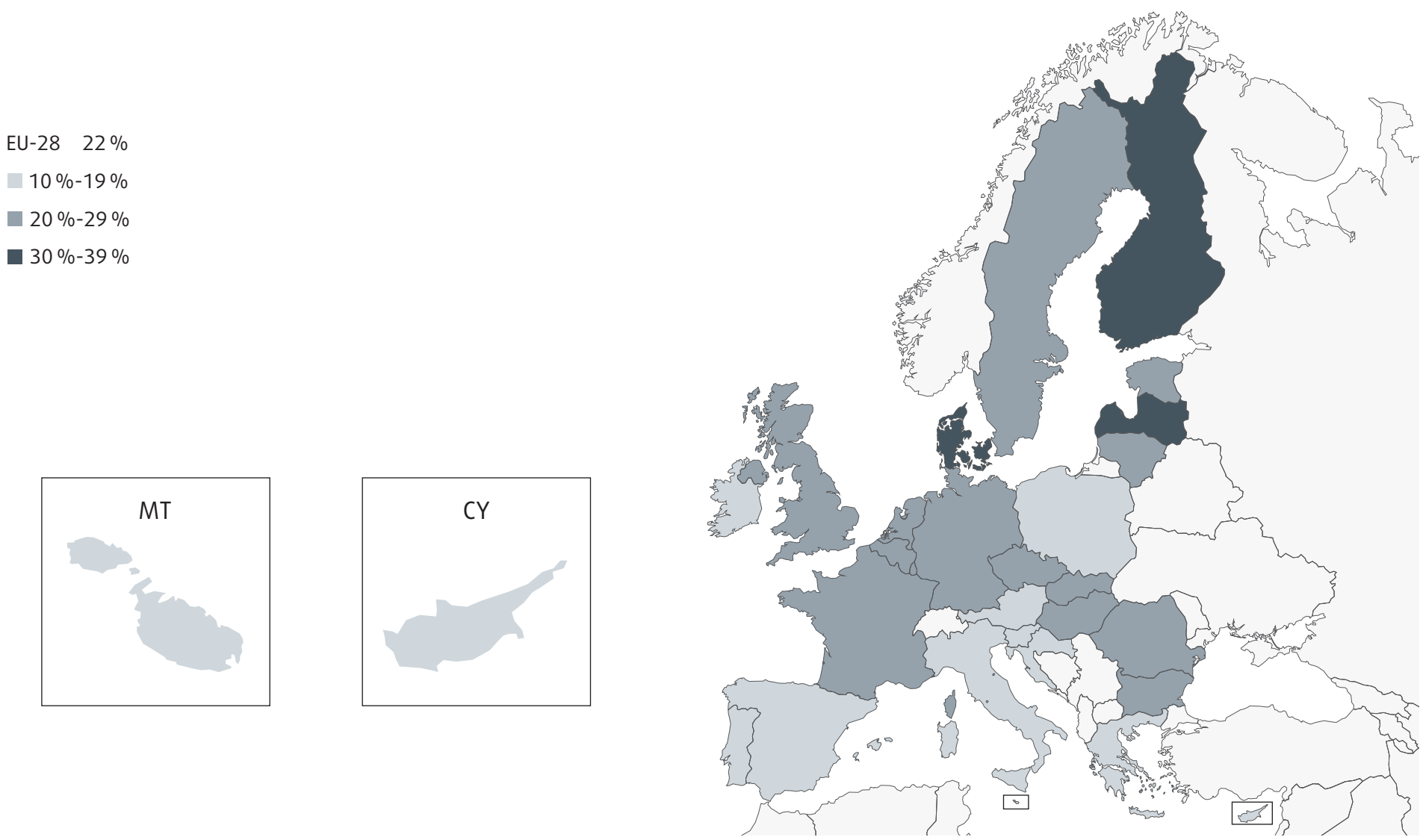

Kilde: FRA's undersøgelsesdata vedrørende kønsbaseret vold mod kvinder, 2012

(1) Ifølge Eurostats onlinedatabase boede der 186 590 848 kvinder i alderen 18 til 74 år i EU-28 pr. 1. januar 2013, se: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database (datakode *demo_pjan*, data hentet den 16. august 2013).

Seksuel vold

Det vurderes, at 3,7 millioner kvinder i EU har været udsat for seksuel vold i løbet af de sidste 12 måneder forud for undersøgelsen. Det svarer til 2 % af kvinderne i alderen 18-74 år i EU.

Vejen frem: Fremtidige EU-strategier om ligestilling mellem kvinder og mænd kunne bygge på undersøgelsesresultaterne for at tage fat om centrale områder med hensyn til kvinders erfaringer med vold. Eksempler herpå kunne være nye eller nyligt anerkendte former for vold mod kvinder, f.eks. forfølgelse eller misbrug via nye kommunikationsteknologier samt aspekter af vold, der ikke i tilstrækkeligt omfang anmeldes til politiet og støtteorganisationer for ofre.

Vejen frem: I betragtning af omfanget af vold mod kvinder, der rapporteres i undersøgelsen, bør det i EU efter Stockholmprogrammet inden for retlige og indre anliggender sikres, at vold mod kvinder anerkendes og håndteres som en overtrædelse af grundlæggende rettigheder inden for rammerne af EU's indsats over for kriminalitet og viktimisering.

En ud af 20 kvinder (5 %) er blevet voldtaget siden 15-årsalderen. Dette tal er baseret på svar på spørgsmålet i undersøgelsen: »Hvor ofte har nogen tvunget dig til samleje ved at holde dig fast eller på nogen måde gøre dig ondt, siden 15-årsalderen?«

I nogle jurisdiktioner i EU går den juridiske definition af voldtægt ud over kravet om, at gerningsmanden bruger fysisk magt. I lyset af dette kan omfanget af voldtægt i EU ligge over 5 %.

Vejen frem: EU's direktiv om ofre for vold finder anvendelse på alle ofre for vold og henviser særligt til ofre for kønsbaseret vold samt andre sårbare ofre. Det skaber et solidt grundlag for udarbejdelse af målrettede tiltag i medlemsstaterne, som skal opfylde voldsramte kvinders behov med hensyn til støtte og strafferetlig indgriben. Som en del af gennemgangen af direktivet gennemførelse, der blev foretaget af Europa-Kommissionen, kunne en komponent vurdere, om direktivet – i praksis – opfylder voldsramte kvinders behov og rettigheder.

Vejen frem: EU bør undersøge muligheden for at tiltræde Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet (Istanbulkonventionen). Den er på nuværende tidspunkt det mest omfattende regionale instrument i forbindelse med vold mod kvinder. FRA's undersøgelsesresultater kan også støtte EU-medlemsstaternes ratificering af konventionen.

I EU-28 har 18 % af kvinderne været udsat for forfølgelse siden 15-årsalderen, og 5 % af kvinderne har været udsat for forfølgelse i de sidste 12 måneder forud for undersøgelsen. Det ville svare til, at 9 millioner kvinder i EU-28 bliver udsat for forfølgelse i en periode på 12 måneder.

For at nå frem til dette resultat blev kvinderne i undersøgelsesinterviewet spurgt, om de havde været i en situation, hvor samme person gentagne gange havde været stødende eller truende over for dem med hensyn til en liste over forskellige handlinger; f.eks. om den samme person gentagne gange havde »drevet rundt eller ventet på dig uden for dit hjem, din arbejdsplads eller skole uden berettiget grund?«, eller »foretaget stødende, truende eller tavse telefonopkald?«.

Vejen frem: EU-medlemsstaterne tilskyndes til at udarbejde specifikke nationale handlingsplaner for vold mod kvinder, hvor undersøgelsesresultaterne anvendes i tilfælde af manglende data på nationalt plan. Aktører i det civile samfund, der arbejder med voldsramte kvinder, kan med fordel inddrages i udarbejdelsen af handlingsplaner for at hjælpe med at sikre, at disse kan give praktiske resultater for ofrene og være bæredygtige.

Figur 3: Seksuelle former for chikane på internettet siden 15-årsalderen og i de sidste 12 måneder før interviewet, inklusive stødende, uønskede seksuelt eksplicitte e-mails eller sms'er, efter aldersgruppe, EU-28 (%)

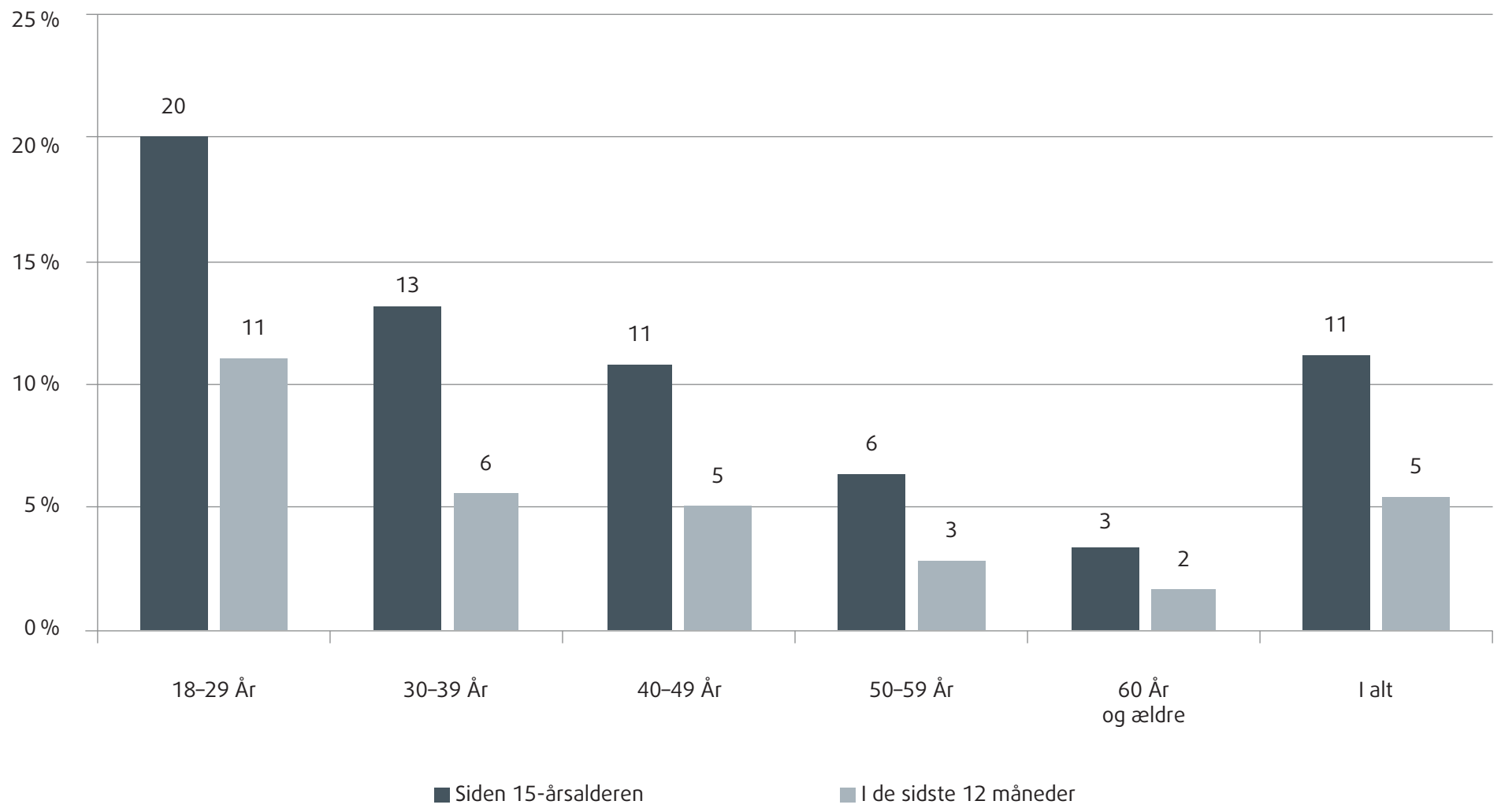

Note: *Af alle de kvinder, undtagen de tilfælde, hvor svaret på spørgsmål om internetchikane ikke var anvendelig, der afkrydsede de pågældende svarkategorier i forbindelse med begge punkter, der måler chikane på internettet (n=35 820), afkrydsede 6 084 kategorien »ikke relevant« for begge punkter. Information om alder manglede i 98 tilfælde.*

Kilde: *FRA's undersøgelsesdata vedrørende kønsbaseret vold mod kvinder, 2012*

Vejen frem: EU's politik inden for beskæftigelse, uddannelse, sundhed samt informations- og kommunikationsteknologi bør tage fat på indvirkningen af vold mod kvinder på de respektive områder. I medlemsstaterne bør dette afspejles i særlige politiske indgreb og nationale handlingsplaner, der er rettet mod disse forskellige områder.

Omkring 12 % af kvinderne angiver, at de har oplevet en eller anden form for seksuelt misbrug eller seksuel hændelse begået af en voksen før 15-årsalderen, hvilket kunne svare til 21 millioner kvinder i EU.

Resultaterne viser, at 30 % af de kvinder, der har været udsat for seksuelle overgreb fra en tidligere eller aktuel partner, også var udsat for seksuel vold i barndommen, mens 10 % af de kvinder, der ikke har oplevet seksuel viktimisering i deres aktuelle eller tidligere forhold, angiver erfaringer med seksuel vold i barndommen.

Vejen frem: EU skal sikre, at de finansieringsmekanismer, som støtter arbejdet i forbindelse med Daphne og andre programmer, der på forskellige måder bidrager til beskyttelse af børn, unge og kvinder mod alle former for vold, kan bruges til yderligere at støtte forskningen og arbejdet i organisationer i det civile samfund, der er rettet mod vold mod kvinder. Der er især brug for finansiering af den målrettede støtte til voldsramte kvinder.

Vejen frem: En tilgang, hvor voldsramte kvinder og deres rettigheder sættes i centrum, skal styrkes på EU-plan og i medlemsstaterne. Der har i de senere år været positive eksempler i en række medlemsstater, der anerkender vold »i hjemmet« og »partnervold« som et spørgsmål, der bør udløse statslig indgriben, og ikke blot som en privat sag.

Vejen frem: EU og medlemsstaterne kunne påtage sig regelmæssigt at indsamle data om forskellige former for vold mod kvinder. Dette ville tilvejebringe dokumentation for udarbejdelse af politiske indgreb og iværksættelse af handling på området. Processen kunne støttes af Eurostat og de relevante ekspertgrupper og kunne bruges til at tilvejebringe data til de specifikke tilsynsinstanser i FN og Europarådet samt Det Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder.

Halvdelen af alle kvinder i EU (53 %) undgår til tider visse situationer eller steder af frygt for at blive fysisk eller seksuelt overfaldet. Til sammenligning viser eksisterende undersøgelser om viktimisering og frygt for kriminalitet, at langt færre mænd begrænser deres bevægelser.

Vejen frem: Der skal udarbejdes politikker i EU og medlemsstaterne samt nationale handlingsplaner til bekæmpelse af vold mod kvinder på basis af dokumentation, der er udarbejdet direkte på basis af kvinders voldserfaringer. Der skal i tillæg til administrative og strafferetlige data, der ikke registrerer størstedelen af ikkeanmeldte tilfælde, indsamles data om kvinders voldserfaringer. EU og medlemsstaterne skal fremme og finansiere undersøgelser i en fælles bestræbelse på at afdække arten og omfanget af vold mod kvinder. Disse undersøgelser kan gentages med få års mellemrum for at måle udviklingen over tid.

Yderligere oplysninger:

FRA's sammenfattende rapport om undersøgelsesresultaterne — ***Vold mod kvinder: en EU-undersøgelse. Oversigt over resultater*** — giver en oversigt over udvalgte undersøgelsesresultater og indeholder de primære vurderinger baseret på resultaterne: http://fra.europa.eu/en/publication/2014/vaw-survey-results-at-a-glance.

Rapport over de primære undersøgelsesresultater — ***Vold mod kvinder: en EU-undersøgelse. Rapport om de primære resultater*** — indeholder en omfattende fremstilling af resultaterne af undersøgelsesdataene samt en række udførlige vurderinger, der specifikt tager udgangspunkt i resultaterne for forskellige typer vold mod kvinder, f.eks. fysisk og seksuel vold, seksuel chikane og forfølgelse, der alle behandles i separate kapitler i rapporten: http://fra.europa.eu/en/publication/2014/vaw-survey-main-results.

Værktøjet **online data explorer** til brug i forbindelse med undersøgelsesresultaterne for kønsbaseret vold mod kvinder findes her: http://fra.europa.eu/en/vaw-survey-results.

Oplysninger om undersøgelsesmetoden — ***Vold mod kvinder: en EU-undersøgelse. Teknisk rapport*** — er tilgængelige her: http://fra.europa.eu/en/publication/2014/vaw-survey-technical-report.

TK-01-13-851-DA-C doi:10.2811/62486

FRA — EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

FRA — Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder

Schwarzenbergplatz 11 ■ 1040 Wien ● Østrig ▲ Tlf. +43 158030-0 ■ Fax +43 158030-699
● fra.europa.eu ▲ info@fra.europa.eu ■ facebook.com/fundamentalrights
● linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency ▲ twitter.com/EURightsAgency

Publikationskontoret

FSC www.fsc.org MIX Papir fra ansvarlige kilder FSC® C103749